

## ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง บ้านโป่ง ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

Leadership in community development prototype in Sufficiency  
Economy. Ban Pong District, Ngao District,  
Lampang Province

พระกมลภพ กิตติโสภโณ<sup>1</sup>

พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์<sup>1</sup>, ตระกูล ชำนาญ<sup>1</sup>

Phra Kamonphop Kittisophano<sup>1</sup>

Phrakhru Soonthornmahajetianurak<sup>1</sup> Trakoon Chamnan<sup>1</sup>

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา<sup>1</sup>

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus<sup>1</sup>

### บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามบทบาทผู้นำบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หัวหน้าคุ้มประจำหมู่บ้านโป่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์ และผู้นำชุมชน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การศึกษาเอกสาร และการสนทนากลุ่ม แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 50 – 59 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอาชีพอิสระและระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งของผู้นำชุมชนอยู่ในระหว่าง 10 – 14 ปี ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 โดยภาพรวมมีคุณลักษณะที่ดีและมีภาวะ

ผู้นำเหมาะสมในด้านผู้ประสานงาน ด้านบริหารสังคมและด้านบริหารโครงการ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามบทบาทผู้นำบ้านโป่ง หมู่ 4 ส่วนใหญ่พบว่า งานล่าช้า ขาดความต่อเนื่อง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ

**คำสำคัญ:** ภาวะผู้นำ; พัฒนาชุมชน; เศรษฐกิจพอเพียง

## Abstract

This thesis aims to 1) study leadership analysis in community development prototype. Sufficiency Economy, Ban Pong Moo 4, Tambon Ban Pong, Ngao District, Lampang 2) To study the problems and obstacles in developing the sufficiency economy community of the leaders of Ban Pong Moo 4, Banpong Sub-district, Ngao District, Lampang Province. The study population consisted of 30 village headman and village headman. Village Health Volunteers, Director of school, president of Ban Pong sub-district administration organization, public health scholar community development, Buddhist monk, and community Leaders. The data is stored by field survey record, interview guide, participant observation record, documentary, and group discussion. The results of the analysis were presented in the form of descriptive statistics.

The research found that Most of the respondents were male. Aged between 50 and 59 years old. Have high school education. Have an independent career and the tenure of the community leader is between 10 and 14 years Leadership in developing prototype communities based on Sufficiency Economy, Banpong Moo 4, as a whole has good characteristics and good leadership in coordinator. Social and Project Management Problems and obstacles in the development of the Sufficiency Economy Community. According to the leader of Ban Pong Moo 4, many leaders found that they had many responsibilities, delayed work, lack of continuity. Lack of support from government agencies.

**Keywords:** Leadership; Developing the Prototype; Sufficiency Economy

## บทนำ

ผู้นำชุมชนถือว่าเป็นแกนหลักและเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารการพัฒนาและ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนมีคุณลักษณะหลายประการ ที่เกื้อกูลงาน เช่นเป็นผู้มีความรู้มากกว่าผู้อื่น เป็นผู้ที่ชาวบ้านเคารพนับถือ และทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดมักมีคนเอาแต่ทำตาม เป็นที่พึ่งพิงของคนอื่นเมื่อคราวมีปัญหาหรือมีทุกข์ ประเด็นอยู่ที่ว่า ผู้นำเหล่านี้มีบทบาทในการสร้างกระบวนการนี้ให้เติบโตได้อย่างไร มีวิธีการสร้างสรรค์ชุมชนตนเองให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้เพียงใด ผู้นำนั้นถือว่าเป็นผู้กำหนดความอยู่รอดขององค์กร ชุมชน หากผู้นำได้รับการยอมรับ มีบารมี มีความสามัคคี ปฏิบัติดีมีความสามารถ และ คิดถึงส่วนรวมจริงๆ ก็จะสามารถนำพาองค์กรชาวบ้านให้ประสบผลสำเร็จและสร้างความแข็งแกร่งให้แก่องค์กรชาวบ้านได้

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียงและมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้อง อาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลก โลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูงในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ต้อง อาศัยบทบาทและความสามารถของผู้นำชุมชนเป็นสำคัญ เนื่องมาจากผู้นำเป็นบุคคลในพื้นที่ ที่มีความใกล้ชิดและสนิทสนมกับชุมชนอย่างแนบแน่น มีความรู้และเป็นผู้นำทางความคิด เข้าใจวิถีคิดแบบชาวบ้าน รู้สภาพปัญหาของชุมชน มีบุคลิกลักษณะส่วนตัวเป็นที่รักเคารพ และไว้วางใจของชาวบ้าน มีจิตใจโอบอ้อมอารี เป็นคนมีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต เอาจริง เอาใจในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีความ เสียสละ เน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวช่วยเหลืองานสังคม เป็นตัวแทนของชาว บ้านเมื่อเดือดร้อน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับชาวบ้านในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจากแนว นโยบายเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 เน้นให้ประชาชนยึดหลักพื้นฐานแนวคิดที่ สำคัญภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองมีภูมิคุ้มกันและสร้าง สมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นทุกมิติ โดยอาศัยทุนของประเทศที่มีสะสมอยู่ ทุนเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาใช้ให้เกิดประโยชน์และ

เสริมสร้างให้เข้มแข็งเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนทั้งในระดับบุคคลในครอบครัว ชุมชนให้อยู่ดี มีสุข

ดังนั้นการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายใต้ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด จึงเป็นการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เน้นแนวคิดยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กลไกชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด ให้ชุมชนประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระดับหมู่บ้าน/ชุมชน มีกลุ่มคนที่ได้รับฉันทามติจากประชาคมของหมู่บ้าน/ชุมชน อาทิ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ตัวแทนจากกลุ่มอาชีพ/องค์กรในชุมชน ตัวแทนครัวเรือน ประชาชนชาวบ้าน เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด (คู่มือการดำเนินโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด ประจำปี, 2551) โดยกรอบงานภายใต้ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) แผนงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสนับสนุนการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนและครอบครัว และการประกอบอาชีพ ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ 2) แผนงานพัฒนาและโครงสร้างโอกาสให้ชุมชน โดยการสนับสนุนกิจกรรมใน 3 ระดับตามศักยภาพชุมชนโดย ขึ้นต้นเน้นการผลิตเพื่อการอุปโภคในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย เช่นปลูกอินทรีย์ ผักสวนครัว ขึ้นกลาง เน้นการถนอมอาหาร การแปรรูปเพื่อการตลาดในชุมชน และขึ้นสูง เน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น/ชุมชนที่มีศักยภาพและมีภูมูทางด้านการตลาด 3) แผนงานการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน โดยเน้นการอนุรักษ์ พัฒนา และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ดิน ป่าไม้ โดยการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ 4) แผนงานการส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ โดยเน้นการส่งเสริมระดับครอบครัว ตามความจริงในพื้นที่อย่างทันเหตุการณ์ 5) แผนงานการบริหารขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน ครอบคลุมทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา การฝึกอบรมอาชีพ การอำนวยความสะดวกอื่นๆ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เช่นการมาติดต่อจังหวัด/อำเภอ/หน่วยการปกครองท้องถิ่นของประชาชนจากการส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยน้อมนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นแนวทางปฏิบัติของกรมการพัฒนาชุมชนตามปีงบประมาณ 2554 ได้กำหนดให้มีการขยายผลส่งเสริมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเฉลิมพระเกียรติฯ ใน 1,756 หมู่บ้าน

บ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปางเป็นหมู่บ้านหนึ่งใน 1,756 หมู่บ้านได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จากระดับอำเภอนี้ ในปี พ.ศ.2557 โดยพัฒนาการของหมู่บ้านแห่งนี้เริ่มต้นจากการดำเนินกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนก่อนขยายผลไปสู่ชุมชน ให้มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน แล้วจึงดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ สำหรับประชาชนและมุ่งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ของชาวบ้านโป่ง หมู่ 4 ให้มีความพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยังเป็นชุมชนต้นแบบตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่ามีคามจำเป็นที่จะต้องศึกษาบทบาทผู้นำ ในการพัฒนาชุมชนแห่งนี้เพื่อนำผลที่ได้เป็นแนวทางในการสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงสืบเนื่องต่อไป

## ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ บ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 30 คน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หัวหน้าคุ้มประจำหมู่บ้านโป่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์ และผู้นำชุมชน

### 2. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การวิจัยภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง บ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่เป็นบุคคล ที่ผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลโดยตรงจากประชากรที่ได้กำหนดไว้

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย แหล่งข้อมูลที่สำคัญคือ โครงการ การพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะเอื้อต่อการครอบคลุม ตอบคำถามและตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างชัดเจน โดยได้ใช้เทคนิควิธีการในหลายรูปแบบ ดังนี้

3.1 การสำรวจพื้นที่วิจัย (Survey) ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพพื้นที่ในเขตบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อที่จะศึกษาไว้ล่วงหน้า

3.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยเฉพาะเวลาที่มีการประชุมในการจัดทำโครงการต่างๆ ของคณะกรรมการหมู่บ้าน และการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ผู้ทำวิจัยก็จะเข้าไปสังเกตการแบบมีส่วนร่วม ในการจัดทำโครงการ หรือการจัดกิจกรรมนั้น เพื่อเก็บข้อมูลโดยการ จดบันทึก ถ่ายภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์ต่อไป

3.4 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Analysis) โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เอกสารโครงการการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง วารสาร หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว

3.5 การสนทนากลุ่ม(Focus Group Discoussion) โดยผู้ทำการวิจัยจะมีการเชิญผู้ที่จะให้ข้อมูลหลักตามที่กำหนดไว้มาร่วมสนทนากลุ่ม โดยจะแบ่งกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2-3 กลุ่มๆ ละ 5-7 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ตั้งโจทย์ไว้

3.6 วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ วัสดุอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่

- 1) แบบบันทึกข้อมูล
- 2) เทปบันทึกเสียง
- 3) กล้องถ่ายรูป

#### 4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงจัดหมวดหมู่แล้วสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์

4.2 นำแบบสัมภาษณ์ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วปรับปรุงแก้ไข

4.3 นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหา ความ

ชัดเจนและความเหมาะสมทางภาษาของข้อความ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์อีกครั้ง แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

4.5 นำเครื่องมือไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยต่อไป

#### 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีข้อมูลหลายส่วนที่ต้องการรวบรวมข้อมูลมาประกอบกันให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัย เข้าไปพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษาวิจัย

ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลในประเด็นที่จะศึกษา โดยกำหนดประเด็นไว้ล่วงหน้าล่วงหน้า การออกแบบสัมภาษณ์ โดยการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น ทั้งเจาะลึก ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

ระยะที่ 3 ระยะตรวจสอบข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อรับฟังคำแนะนำและหาแนวทางให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

#### 6. การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง เพื่อที่จะบรรยาย และอธิบายประกอบข้อเท็จจริงต่างๆ และพร้อมกับสิ่งที่ต้องการศึกษาโดยมองในบริบทขององค์รวม (Holistic) มีการอ้างอิงเปรียบเทียบข้อมูลในเอกสารงานวิจัยที่ผู้อื่นได้ศึกษาไว้กับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากงานภาคสนาม ซึ่งระหว่างเขียนรายงานการวิจัยนั้นเพื่อให้งานวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

#### 7. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย และผู้วิจัยดำเนินการโดยนำข้อมูลจากผลการศึกษา มาวิเคราะห์ นำผลการวิเคราะห์มาเขียนเรียบเรียงโดยการบรรยายสรุป เพื่อแสวงหาองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

### สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามลำดับผลของการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

### ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ผลสรุปการการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เรื่องภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 30 คน โดยผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีอายุระหว่าง 50-59 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.66 มีสถานภาพสมรส จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.66 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 มีอาชีพอิสระจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 10-14 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00

ตอนที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง สามารถสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มผู้นำของชุมชนบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านเป็นผู้ประสานโครงการ พบว่า ภาวะผู้นำชุมชนมีคุณลักษณะบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นผู้นำตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวแสดงออก กล่าวแสดงความคิดเห็นกล้าตัดสินใจ และกล้ายอมรับความผิดพลาดที่ตนเองเป็นผู้กระทำพร้อมรับคำวิจารณ์ มีความเต็มใจและจริงจังในการทำงาน อุทิศตน มีความประนีประนอม มีความยุติธรรม มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้นำที่ส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนางานสิ่งใหม่ๆ เสมอ สามารถควบคุมตนเอง พึ่งพาตนเองได้ ปฏิบัติตัวตามกฎระเบียบ ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง การวางตัวดี การแต่งกายดี มีความรู้รอบคอบ มีสติ ซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยัน มีความเพียรพยายาม มีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และต่องานหน้าที่

ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดในทางบวก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การนำความรู้ความสามารถด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดำรงชีวิตอยู่ในความพอประมาณ เดินสายกลาง พึ่งตนเอง ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน เช่น ปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง เลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหาร ทำนาสวนผสม ใช้จ่ายอย่างประหยัด วางแผนทางการเงิน ทำบัญชีรายรับ



รายจ่าย เก็บออม ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าทั้งที่บ้านและที่ทำงาน รักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ตามกระแสนิยมมากจนเกินไป รักษาสิ่งของวัสดุอุปกรณ์เป็นระเบียบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต ทำงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ ขยันหาขยันเก็บ ใช้จ่ายพอควร ไม่มีหนี้สิน คบมิตรที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล พัฒนางานอย่างเป็นขั้นตอนและรอบคอบ ใช้ความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดแนะนำให้กับชุมชน มีคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจ มีความรู้จัก ผิด ชอบ ชั่ว ดี ทำให้รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ การมีสมาธิที่ดี การมีสัจจะ ต้องพูดความจริง พูดจาสุภาพ ไพเราะ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบในหน้าที่

มีความอดกลั้น มีความเป็นธรรม มีการเข้าใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา คือ ความรัก ปราบณาที่จะให้ผู้อื่นอยู่ดีมีสุข กรุณา คือ ความสงสาร ปราบณาให้ผู้อื่นทุกข์ เดือดร้อน ให้พ้นทุกข์ มุทิตา คือ ความพลอยยินดี ที่ผู้อื่นได้ดี ไม่คิดอิจฉาริษยากัน อุเบกขา คือ ความวางเฉย ไม่ยินดียินร้าย เมื่อผู้อื่นถึงซึ่งความวิบัติ โดยที่เราจะช่วยอะไรไม่ได้ ก็ต้องปล่อยวางใจของเราเองด้วยปัญญา วางตนเสมอต้นเสมอปลาย มีความตระหนักในคุณธรรม ยึดหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา การปฏิบัติในหน้าที่ของผู้นำตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญแก่งานและคนไปพร้อมๆ กัน พยายามจูงใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีนิสัยเป็นกันเองและเป็นมิตรกับคนทุกคน ยอมรับผู้อื่น เห็นใจคนอื่น ไม่อวดตัว ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้ร่วมงาน มีความยุติธรรม มีเหตุผล และวางตัวเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน่วยงานและผู้อื่น ยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงานหลักความรับผิดชอบ ความสำนึกต่อสังคม มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีเมตตา กรุณาต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น เอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งานและเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำหรือความรู้แก่ผู้ร่วมงาน มุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่รับผิดชอบของตนให้สำเร็จ คอยดูแลเอาใจใส่ติดตามผลงานหรือตรวจงานอยู่เสมอ

2) ด้านการบริหารสังคม พบว่า ผู้นำแสดงความเป็นกันเองกับทุกคน ทำงานด้วยความจริงใจ ทักทายปราศรัยกับบุคคลทั่วไป ยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักรับฟังให้ความสนใจในสิ่งที่คนอื่นพูดเสมอ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีเมตตาธรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ลงมือปฏิบัติร่วมกับคณะทำงาน ผู้นำที่ดีควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีไม่เพียงแต่จะสร้าง ความสุขในชุมชนของตนเองแล้ว ทั้งเพื่อนร่วมงาน ตัวเอง และลูกน้อง ก็จะทำให้เกิดความ รักใคร่ไมตรีจิต ที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ที่ทำงานร่วมกันนั้นถือว่าเป็นสัมพันธภาพที่มีคุณค่า

ทำให้ทุกฝ่ายมีความสุขทั้งปัจจุบันและอนาคต การมอบหมายงานตามภาระหน้าที่ของคณะทำงานตามแนวเศรษฐกิจ ต้องมีการวางแผน การเตรียมการ และดำเนินงานอย่างดี แบ่งงานกันทำอย่างมีระบบ ระบุความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงทั้งตัวงานที่มอบหมาย ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานของผู้รับมอบ ต้องมีการสื่อสารให้ชัดเจนทั้งวาจาและลายลักษณ์อักษร รวมทั้งการให้อำนาจในการดำเนินงานสนับสนุนทรัพยากรอย่างเต็มที่ บอกถึงความสำคัญของงาน สร้างแรงจูงใจ และมีการติดตามผล อันจะนำไปสู่การทำงานที่บรรลุเป้าหมายตามต้องการ

3) ด้านการบริหารโครงการ พบว่า ผู้นำมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดแผนการดำเนินงานของชุมชน ร่วมเป็นคณะทำงานและมีการทดลองทำโครงการต้นแบบ ประชุมร่วมกับคณะกรรมการชุมชนในการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น วางแผนการทำงาน กำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชน นำเสนอโครงการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของชุมชนผ่านสื่อต่างๆ ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนเมื่อชุมชนประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีแนวทางในการแก้ไขปัญหา และตัดสินใจโดยใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาตรวจสอบข้อมูล หาข้อเท็จจริงว่าสาเหตุเกิดจากอะไร ประชุมร่วมกับคณะกรรมการชุมชนในการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา วางแผนการแก้ปัญหา ประสานให้เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบ ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไข การจัดประชาคมเพื่อร่วมกันตัดสินใจ ใช้เครือข่ายนำปัญหามาแลกเปลี่ยนกันรวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหา

ตอนที่ 3 สรุปผลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ผู้นำของชุมชนบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ได้ทราบสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในเรื่องด้านเป็นผู้ประสานโครงการ ด้านการบริหารสังคม และด้านการบริหารโครงการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้นำส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา มีบางส่วนที่แสดงความคิดเห็น ซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปได้ว่า

1) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านเป็นผู้ประสานโครงการ ผู้ให้ข้อมูลบางคนแสดงความคิดเห็นว่าควรพัฒนาทีมงานให้สามารถทำงานแทนได้และทำงานให้ต่อเนื่องซึ่งจะช่วยลดภาระงาน ควรสรุปข้อมูลการประชุมหรือข่าวสารแจ้งให้ผู้ที่ขาดการประชุมทราบด้วยทุกครั้งเพื่อให้ผู้ที่ขาดการประชุมจะได้เกิดความเข้าใจและดำเนินงานได้ต่อเนื่อง

2) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านการบริหารสังคมพบว่าด้านแรงงาน คือ ประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่ออกไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้แรงงานในพื้นที่จำกัด ส่งผลให้บางครอบครัวอยู่ไม่พร้อมหน้ากัน ทำให้งานออกมาล่าช้า ในบางครั้งขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ โดยเฉพาะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อย การสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากภาครัฐทำให้ขาดความต่อเนื่อง การปฏิบัติงานบุคลากรไม่เพียงพอ บางงานขาดผู้เชี่ยวชาญ คนในชุมชนไม่เข้าใจการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะควรจัดประชุมปรึกษาหารือเชิญผู้มีความรู้ ความเข้าใจมาให้ความรู้เป็นประจำขอหน่วยงานของภาครัฐให้สนับสนุนให้มีโรงงานหรือผู้ประกอบการขยายฐานการผลิตสู่ชุมชนให้มากขึ้น

3) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านการบริหารโครงการ ควรมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการจัดระบบการสื่อสารหลากหลายรูปแบบเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน คณะทำงานควรจัดสรรเวลาให้ตรงกันเพื่อความสะดวกต่อการบริหารงาน ควรลดขั้นตอนการทำงานในแต่ละกระบวนการให้สั้นและกระชับขึ้น การปฏิบัติงานของบุคลากรจะได้คล่องตัวขึ้น ด้านการพัฒนาและฝึกอบรม ควรสร้างความตระหนักและปลูกฝังในการใฝ่เรียนรู้และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนให้ความรู้ซึ่งกันและกัน ควรส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่ทำงานได้ดีให้เป็นผู้นำให้ตระหนักถึงความสำคัญของงานเป็นสำคัญ

## อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของชุมชนบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

### 1. ด้านเป็นผู้ประสานโครงการ

จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำชุมชนบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ด้านเป็นผู้ประสานโครงการ โดยรวม ผู้นำมีคุณลักษณะบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับภาวะผู้นำ มีคุณสมบัติ มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาชุมชน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้ที่มีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ มีความกล้าหาญ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติบทบาทหน้าที่ในชุมชนได้อย่างดีให้ความสำคัญเรื่องงานและผู้ร่วมงานเสมอ จากผลวิจัยสอดคล้องกับอรุณ รักธรรม (อรุณ รักธรรม, 2547: 198-202) ได้ให้ความเห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำควรที่จะประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญได้แก่คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพผู้นำหรือผู้บริหารที่ดีคือ 1) เป็นผู้มีความรู้ 2) เป็นผู้มีความ

คิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) เป็นผู้มีความกล้าหาญ 4) เป็นผู้มีความเด็ดขาด 5) เป็นผู้มีความริยวาจา ที่ถูกต้องเหมาะสม 6) เป็นผู้มีความยุติธรรม 7) เป็นผู้ที่มีลักษณะท่าทางการแสดงออกที่ดี 8) เป็นผู้ที่มีความอดทน 9) เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น 10) เป็นผู้ที่ไม่เห็นแก่ตัว 11) เป็นผู้มีความตื่นตัวหรือระมัดระวังอยู่เสมอ 12) เป็นผู้มีความพินิจพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล 13) เป็นผู้มีความสงบเสถียร 14) เป็นผู้มีความจงรักภักดี 15) เป็นผู้มีความมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 16) เป็นผู้มีความสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี

คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำมีดังนี้ 1) ความมีชีวิตชีวาและทนทาน (Vitality and Endurance) 2) ความสามารถในการตัดสินใจ (Decisiveness) 3) ความสามารถในการจูงใจคน (Persuasiveness) 4) ความรับผิดชอบ (Responsibility) 5) ความฉลาดไหวพริบ (Intellectual Capacity) คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ ได้แก่ 1) การศึกษาวิชาการทั่วไป 2) การศึกษาด้านวิชาชีพ 3) การศึกษาให้เกิดความรอบรู้ เชี่ยวชาญในแขนงวิชาที่คนสนใจสำหรับใช้จัด ระดับความรู้และประสบการณ์ในการทำงานของบุคคลที่มาทำงานในการเป็นผู้บริหาร (ทองใบ สิงสีเทา, 2552) พบว่า ผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีเจตคติในระดับสูง (คันธรส อยู่คง, 2555) พบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้ ความสามารถที่จะนำพาให้ชุมชนประสบผลสำเร็จ และอยู่เย็นเป็นสุข โดยเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลที่ผู้นำแสดงออกทางสังคม เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้โครงการประสบผลสำเร็จและได้รับความร่วมมือที่ดีจากสมาชิกชุมชน

## 2. ด้านการบริหารสังคม

จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำชุมชนบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารสังคม โดยรวม ผู้นำปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ มีการวางแผนงาน มอบหมายงาน เตรียมการและดำเนินงาน แบ่งงานเป็นระบบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานและชุมชน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์งาน เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนเสมอ ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยร่วมปรึกษาหารือจากฝ่ายต่างๆ (บุญทัน ดอกไธสง, 2535: 266) คำนิยามความหมายผู้นำ (Leader) หมายถึง 1) ผู้มีอิทธิพล มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มคนเพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ 2) เป็นผู้นำและแนะนำเพราะผู้นำต้องคอยช่วยเหลือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดตามความสามารถ 3) ผู้นำไม่เพียงแต่ยืนอยู่เบื้องหลังกลุ่มที่คอยแต่วางแผนและผลักดันแต่ผู้นำจะต้องยืนอยู่ข้างหน้ากลุ่ม และนำกลุ่มปฏิบัติ

งานให้บรรลุเป้าหมาย (สมนึก คำใจหนัก, 2552) ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านที่มีมากที่สุด คือ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในส่วนของ การเสริมสร้างเศรษฐกิจพอเพียง มีการมอบหมายงานตามภาระหน้าที่ของคณะทำงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวทางในฐานะเป็นผู้ประสานงานในคณะทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีวิธีการที่จะทำให้คณะทำงานเกิดกำลังใจเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค (กิริติ เกิดคำ, 2552) สาเหตุสำคัญของความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสันติสุข คือ ผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย

### 3. ด้านการบริหารโครงการ

จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำชุมชนบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารโครงการ โดยรวม ผู้นำมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อชุมชนของประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีแนวทางในการแก้ไขปัญหา และตัดสินใจโดยใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการบริหารงบประมาณการเงิน การบัญชี มีแนวทางส่งเสริมให้คณะทำงานมีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ควบคุมและประเมินผล การทำงานของคณะทำงาน มีส่วนผลักดัน กระตุ้น ให้คณะทำงานทำงานเป็นทีม มีวิธีการที่ให้คณะทำงานมีความรับผิดชอบต่องาน ตามแนวเศรษฐกิจ (John MPliffner & Robert V Presthus, 1965: 350) ได้ให้ความหมายของผู้นำในเชิงปฏิบัติว่าเป็นผู้ที่บริหารงานของกลุ่มโดยทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการริเริ่มการประนีประนอมและการประสานงาน สำหรับการศึกษาของกลุ่มพฤติกรรมนั้นจะเน้นความสำคัญของการทำหน้าที่ของผู้นำเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการเป็นส่วนใหญ่ พฤติกรรมของผู้นำดำเนินไปได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ อำนาจบารมีเป็นเครื่องมือ ทั้งในลักษณะที่เป็นแบบพิธีการและไม่เป็นพิธีการ ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดพลังร่วมของกลุ่มมุ่งให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ธีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์, 2549: 186-187) ให้ความเห็นว่าผู้ที่จะเป็นผู้นำควรจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยทั่วไป ดังนี้ (John M. Pliffner et al., 1965: 350) 1) ผู้นำจะต้องเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ระเบียบของกลุ่ม เป็นผู้ที่สร้างความมั่นใจให้แก่กลุ่ม และนำสมาชิกในกลุ่มไปสู่เป้าหมายของกลุ่มได้ นอกจากนี้จะต้องไวต่อการที่จะรับรู้ถึงความขัดแย้งของสมาชิกที่อาจเกิดขึ้นในกลุ่ม ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจเนื่องจากผลประโยชน์ส่วนตนของสมาชิกขัดกับผลประโยชน์ของผู้นำกลุ่ม และจะต้องเป็นผู้ประเมินสถานการณ์ภายนอกได้เป็นอย่างดีในการที่จะเป็นประนีประนอมความขัดแย้งเหล่านี้ 2) ผู้นำจะต้องเป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม ด้วยการให้สมาชิกรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ของ

กลุ่ม 3) ผู้นำจะต้องทำวิธีที่ให้อำนาจแก่กลุ่มได้บรรลุเป้าหมายของตนเอง พยายามให้สมาชิกทุกคนได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มให้มากที่สุด (ธัญญารัตน์ นันตिका, 2551) พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสาน มีหน้าที่กระตุ้นและผลักดันให้เกิดกิจกรรม (สุภชัย เอาะน้อย, 2550) พบว่า นายกเทศบาลตำบลมีภาวะความเป็นผู้นำที่แสดงออกมากที่สุดในแต่ละด้าน คือ มักใช้ความรู้หรือปรีชาญาณในการทำงาน มีการนำความรู้และแนวคิดใหม่ๆ มาปรับใช้ในองค์กรอยู่เสมอ

#### 4. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชน

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่ง หมู่ 4 ตำบลบ้านโป่ง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ดังนี้

4.1 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านเป็นผู้ประสานโครงการ ผู้ให้ข้อมูลบางคนแสดงความคิดเห็นว่าควรพัฒนาทีมงานให้สามารถทำงานแทนได้และทำงานให้ต่อเนื่องซึ่งจะช่วยลดภาระงาน ควรสรุปข้อมูลการประชุมหรือข่าวสารแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องการประชุมทราบด้วยทุกครั้งเพื่อให้ผู้ที่ขาดการประชุมจะได้เกิดความเข้าใจและดำเนินงานได้ต่อเนื่อง

4.2 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านการบริหารสังคมพบว่าด้านแรงงาน คือ ประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่ออกไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้แรงงานในพื้นที่จำกัด ส่งผลให้บางครอบครัวอยู่ไม่พร้อมหน้ากัน ทำให้งานออกมาล่าช้า ในบางครั้ง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ โดยเฉพาะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อย การสนับสนุนทางงบประมาณจากภาครัฐทำให้ขาดความต่อเนื่อง การปฏิบัติงานบุคลากรไม่เพียงพอ บางงานขาดผู้เชี่ยวชาญ คนในชุมชนไม่เข้าใจการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะควรจัดประชุมปรึกษาหารือเชิญผู้มีความรู้ ความเข้าใจมาให้ความรู้เป็นประจำขอหน่วยงานของภาครัฐให้สนับสนุนให้มีโรงงานหรือผู้ประกอบการขยายฐานการผลิตสู่ชุมชนให้มากขึ้นสร้างความรู้ความเข้าใจเป็นประจำทุกเดือนเพื่อแจ้งข่าวสาร ข้อมูล ความก้าวหน้าของการดำเนิน การมอบหมายงานควรมีทั้งลายลักษณ์อักษรและวาจา ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้พัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้และประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนทราบทุกครั้ง

4.3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านการบริหารโครงการ ควรมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการจัดระบบการสื่อสารหลากหลายรูปแบบเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันคณะทำงานควรจัดสรรเวลาให้ตรงกันเพื่อความคล่องตัวในการบริหารงาน ควรลด

ขั้นตอนการทำงานในแต่ละกระบวนการให้สั้นและกระชับขึ้น การปฏิบัติงานของบุคลากรจะได้คล่องตัวขึ้น ด้านการพัฒนาและฝึกอบรม ควรสร้างความตระหนักและปลูกฝังในการใฝ่เรียนรู้และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนให้ความรู้ซึ่งกันและกัน ควรส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่ทำงานได้ดีให้เป็นผู้นำ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของงานเป็นสำคัญ

### ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำในด้านอื่นๆ ที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้เพิ่มเติม เช่น ด้านแรงจูงใจภายในและภายนอก ด้านการคิดค้นสิ่งใหม่ในการบริหาร เป็นต้น

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบปลายเปิด ดังนั้นควรจะมีการศึกษาแบบปลายปิด โดยสัมภาษณ์กลุ่มประชากรกลุ่มเดียวกับการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นการยืนยันผลการวิจัยในครั้งนี้



## บรรณานุกรม

- กิริติ เกิดคำ. (2552). **ความสำเร็จของนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านสันติสุข หมู่ที่ 5 ตำบลแม่ลาหลวง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คันธรส อยู่คง. (2555). **ความร่วมมือของผู้นำชุมชนในการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง จังหวัดของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต การเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทองใบ สิงสีเทา. (2552). **การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงบ้าน รางแจง หมู่ที่ 9 ตำบลหาดิน อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลป ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์. (2549). **การบริหารลูกค้าสัมพันธ์เชิงรุก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2535). **การจัดการองค์การ**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีชนบท.
- สมนึก คำใจหนัก. (2552). **ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ต่อการเสริมสร้างเศรษฐกิจพอเพียง**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต การเมืองและการปกครอง.
- สุภชัย เอาะน้อย. (2550). **ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดขอนแก่น**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรุณ รักธรรม. (2547). **หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- John M Pliffner and Robert V. Presthus. (1965). *Public Administration*. Eaglewood Cliffs.